

ภูมิปัญญาภูมิโอง ย้อนรอย 'ฝ้ายคราม'

“เบื้องตอกบ่วงม แม่เฝ้าสองสี่ มีปอาแซบ
หลาย หาดทรายแก่งหิน ยืนไทยนักปราชญ์
ทวยราชฎีไผ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา ผาแต้มก่อน
ประวัติศาสตร์” เป็นคำขวัญของ จ.อุบลราชธานี

ถ้าใครได้มีโอกาสไปเที่ยวดินแดนเก่าแก่ และเป็น
ศูนย์กลางทางอารยธรรมแห่งหนึ่งของภาคอีสาน เชื่อ
ว่าย่อมจะเกิดความประทับใจอย่างแน่นอน และหลาย
คนคงซื้อผ้าทอคิดไม่คิดมือมาฝากญาติมิตร ผ้าทอ
เหล่านี้ถือเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่สืบทอดกันมา
ตั้งแต่บรรพบุรุษ

เมื่อเร็วๆ นี้สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่ นางสุภาพ ดุษฎีหฤณี
พันธุ์ จากสถาบันราชภัฏพระนคร ศึกษาวิจัยเรื่อง “การ

ต้นคราม

ประนอม ทนเป้ วิทยากรกำลังสอนเทคนิคการย้อมคราม

วิจัยและพัฒนากระบวนการสืบสานภูมิปัญญาที่บ้านเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าอีสาน
ลุ่มน้ำโขง ชี มูล เพื่อการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ที่
ชุมชนตำบลก่อเอ้ อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปสู่การพัฒนา
เครือข่ายผลิตภัณฑ์ผ้าอีสานสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านโดยมีการฟื้นฟู
และสืบสานวิถีการและกระบวนการทำฝ้าย้อมคราม ซึ่งกำลังจะสูญหายไป

การทำฝ้าย้อมคราม มีเทคนิคพิเศษอยู่ที่การก่หม้อคราม โดยมีส่วนผสมคือ มี
น้ำขาวข้าว, น้ำค้าง, น้ำมะขาม, คราม, ปูนแดง มาผสมในอัตราสัดส่วนที่กำหนด และ
สิ่งที่สำคัญในการก่หม้อครามก็คือ ชาวบ้านต้องหมั่นเติกหม้อครามทุกวัน เพื่อที่จะ
ให้อากาศผ่านเข้าออก ก่อนที่จะมาเป็นคราม เริ่มต้นจากการนำดินครามมาแช่น้ำ
แล้วผสมกับปูนแดง กรองเอาแต่น้ำคราม

คุณสมบัติสำคัญของฝ้าย้อมครามที่นี้คือมีลักษณะที่ป้องกันแสงยูวีได้และซักแล้ว
สีไม่ตก

นายทรงจิต พูนอก หัวหน้าโครงการวิจัย กล่าวว่า ชาวบ้านมีภูมิปัญญาดั้งเดิม
เรียกว่า ความรู้บวกกับภูมิปัญญาดั้งเดิม รากเหง้าตัวนี้ จะอยู่กับชาวบ้านไปตลอด
เป็นเศรษฐกิจพอเพียงของคนในชุมชน โดยที่ชาวบ้านทำเพื่อพออยู่ พอมิ พอกิน ซึ่ง
มีภูมิปัญญาเราสามารถที่จะทำอะไรต่างๆ ได้มากมาย

การวิจัยในครั้งนี้ออกเป็น 3 ประเภท คือการวิจัยพื้นฐาน, การวิจัยประยุกต์ สามารถนำเรื่องต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสุดท้ายการวิจัยบูรณาการ สิ่งที่ทำในขณะนี้ สังคมได้ประโยชน์มากมาย คือ ได้รู้พื้นภูมิปัญญาที่มีอยู่ให้เป็นอาชีพ ได้ทำมาค้าขาย เกิดเป็นอาชีพขึ้นมา และมีความร่วมมือกันขึ้นในหมู่บ้าน โดยมีการพึ่งพิงอิงกัน

ด้วยผลความร่วมมือของชาวบ้านและองค์กรของรัฐ เชื่อได้ว่า วัฒนธรรมผ้ากรรมคงอยู่กับคนไทยและอยู่กับชาวจังหวัดอุบลราชธานีต่อไป